

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 9 Sayı: 43 Volume: 9 Issue: 43

Nisan 2016 April 2016

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

AMASRA MÜZESİNDE BULUNAN TEL KIRMA (BARTIN İŞİ) VE HESAP İŞİ İŞLEMELER ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA*

A RESEARCH ON THE TEL KIRMA (BARTIN WORK) AND HESAP WORK EMBROIDERIES IN AMASRA MUSEUM

Hilal KARAÇORLU**

Fatma YETİM***

Öz

Bu araştırmanın amacı; Amasra Müzesi'nde bulunan tel kırma (Bartın işi) ve hesap işi işlemleri değerlendirmek; teknik, gereç, renk, motif, kompozisyon özelliklerini incelemektir. Amasra Müzesinde bulunan 50 adet tel kırma ve hesap işi işlemeli eser örneklem olarak seçilmiştir. Müze müdürlüğü tarafından izin verilen işlemler fotoğraflanarak ve yerinde incelenerek bilgi formları hazırlanmış ve incelenen örneklerin çizimleri yapılmıştır. İnceleme sonuçları bulgular bölümünde tür, teknik, kullanılan iplikler, renk, bezeme konuları ve kompozisyon özelliklerine göre tablolar halinde sunulmuştur.

Amasra Müzesi'nde araştırma kapsamına alınan işlemeli ürünlerin tür olarak en çok peşkir olduğu, çoğunlukla tel kırma, düz ve verev hesap iğnesi tekniği kullanıldığı, ürünlerin tamamında el dokuması, ipliklerde en çok yassı tel ve pamuk iplik, renklerde ise ilk sırada gümüş beyazı, siyah, kırmızı, mavi, altın sarısı, turuncu ve yeşil renklerin kullanıldığı, ürünlerin çoğunda bitkisel, geometrik motiflerin düzgün sıralamalı kompozisyon şeklinde düzenlendiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Bartın, Amasra, Müze, El Sanatları, İşleme, Nakış, Hesap İş, Tel Kırma İş.

Abstract

The aim of this study is to evaluate tel kırma work (Bartın work) ve hesap work embroidered and analyse their technical, material, colour, pattern and composition characteristics in Amasra Museum. This research covers tel kırma and hesap work products in Amasra Museum. Fifty permitted tel kırma and hesap işi inlaid product has taken from Amasra Museum as samples. Photos of these samples were taken allowed by the Authority of Museum and personally examining products information forms were prepared and pattern drawings of handiworks be located in the information forms. Examination results including type, technique, apparatus which are being used, colour, pattern subjects, are listed as tables in results chapter.

Most of the inlaid products in Amasra Museum were made by tel kırma, düz and verev hesap needle technique, their types are mostly peşkir, all of the tools that are being used have hand woven, generally flat tel and cotton fibre are preferred and the most used colour is silver white wire, black, red blue, golden yellow purl, orange and green are other frequently used colours. Generally in products herbal and geometric pattern is used, and mostly flat scaled composition is applied.

Key words: Bartın, Amasra, Museum, Handicrafts, Embroidery, Hesap Work, Tel Kırma Work.

1.GİRİŞ

Bir ulusun kültürel değerlerini en iyi yansıtan öğelerden biri olan el sanatları, yüzyıllar boyunca toplumların sanat anlayışlarını ve yaşam tarzlarını aktarmada etkin bir rol oynamıştır. Tarihsel süreç içerisinde uygarlıkların hüküm sürdüğü Anadolu, üzerinde yaşayan kültürlerin özelliklerini taşıyan çeşitli el sanatlarına sahip olmuştur.

Kültür birikiminin, biçimler, renkler ve çeşitli tekniklerle en içten ve doğal yansıması olan geleneksel el sanatları ile motifler, renkler ve kompozisyonlar, kuşaklar boyunca aktarılarak günümüze kadar ulaşmıştır (Alpaslan, 2003: 11).

Türk kültürü ve geleneksel el sanatları içinde önemli bir yeri olan işleme sanatında, ince bir zevk, motif ve renklerle süslemeler yapılmış, işlemler toplumda çeyiz geleneği ile de süregelmiştir.

İşleme, iğne ya da tığ ile beyaz veya renkli iplikler, altın, gümüş teller ve çeşitli iplikler kullanılarak yün, keten, pamuk ya da ipekten yapılmış beyaz, renkli, kalın ve ince kumaşlar, deri üzerine yapılan ve çeşitli özellikleri bulunan süsleme sanatı dalıdır (Sürür, 1976: 7).

Geleneksel işleme teknikleri içerisinde yer alan ve günümüzde de sevilerek uygulanmakta olan tel kırma ve hesap işi teknikleri, Türk kadınının duygularını, zevkini ve yaratıcılığını yansıtmaları bakımından büyük önem taşımaktadır. Geçmişte hesap işi ve tel kırma iğne teknikleri örtü, yağlık, çevre, mendil, uçkur

* Bu çalışma, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü El Sanatları Anabilim Dalında, "Amasra Müzesi'nde Bulunan Tel Kırma(Bartın İş) ve Hesap İş Ürünler Üzerine Bir Araştırma" adlı Yüksek Lisans Tezinden hazırlanmıştır.

** Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü El Sanatları Anabilim Dalı.

*** Doç. Dr. Gazi Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi El Sanatları Bölümü.

vb. eşyalar ve giysiler üzerine uygulanmıştır. Toplumun kültür birikimini ve motiflerini, renklerini en iyi şekilde dile getiren bu işleme örnekleri, ülkemizdeki pek çok müze ve koleksiyonda sıkça karşımıza çıkmaktadır.

Müzeler, kültür varlıklarını tespit eden, bilimsel metotlarla açığa çıkaran, inceleyen, değerlendiren, koruyan, tanıtan, sürekli veya geçici olarak sergileyen, halkın eğitimini ve estetik zevkini yükselten, dünya görüşünü geliştirmede etkin olan kurumlardır (Gerçek, 1990: 11).

Geçmiş uygarlıklara ait gelenek, görenek, giysi ve gündelik hayat ile ilgili çeşitli eserlerin sergilendiği etnografya müzeleri; bir toplumun duygu ve düşüncelerini ifade etme şeklini, zamanını değerlendirme, geçimini sağlamada kullandığı el sanatları çeşitlerini tanıtmaya ve kuşaktan kuşağa aktarmada yardımcı olurlar. Bu nedenle araştırmalara kaynak oluşturan müzelerdeki eserleri incelemek ve belgelemek son derece önemlidir. Müzeler eserleri belgelemek için kurulan somut merkezlerdir. Araştırmacıların, müzelerde bulunan eserlerin estetik veya teknik özelliklerini değerlendirmesi ve yorumlaması oldukça önemlidir.

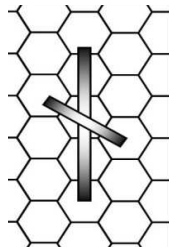
Türkiye'nin Batı Karadeniz Bölgesinde yer alan Bartın ili, geçmişten günümüze taşıdığı tarihi, kültürel ve folklorik değerleri, doğal güzellikleri ile önemli bir yöredir. Bartın ilinin gelenek ve görenekları, halk oyunları ve müziği, yöresel giyim-kuşamı, mutfak kültürü ve el sanatları günümüzde devam etmekte, el işlemleri, tel kırma, dokumacılık, ağaç oymacılığı (çekicilik), gemi yapıcılığı, taş sac yapımı halen yaşatılmaktadır (www.bartın.gov.tr/kultur-turizm).

Doğa güzelliği ve antik değerlerin zengin olduğu Bartın ili Amasra ilçesinde yer alan Amasra Müzesi 1955 yılında kurulmuştur. 1964'ten itibaren etnografik eşya alımına da geçilmiş; Amasra ve çevresinin Türk-İslam geleneklerini yansıtan giyim kuşam, mefruşat ve bakır eşya satın alınmıştır. Eserlerin büyük çoğunluğu Amasra ve çevresinden derlenmiştir. Müze'de arkeolojik ve etnografik eserlerin teşhir edildiği salonlar bulunmaktadır. Gelenek, görenek, giysi ve gündelik hayat ile ilgili çeşitli eserlerin sergilendiği etnografik eser salonlarında Geç Osmanlı Dönemine ait yörenin giyim-kuşam zevkini yansıtan giysiler, gümüş süs eşyaları, yatak ve yastık örtüleri, Kuran-ı Kerim'ler, halılar, keseler ve eski duvar saatleri de yer almaktadır. Ayrıca bakır mutfak kapları, silahlar, yazım takımları, şamdanlar, mühürler, kantarlar, seramikler ve yüzükler ile Amasra yöresine özgü ağaç çekicilik sanatını yansıtan kaplar sergilenmektedir (<http://www.kultur.gov.tr>).

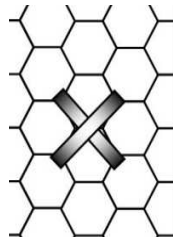
Amasra Müzesi, çeşitli el sanatları ile birlikte tel kırma ve hesap işi işlemeli örnekler açısından son derece zengindir. Tel kırma ve hesap işi tekniği ile işlemeli örnekler renk, motif ve kompozisyon özellikleri ile dikkati çekmekte, bu işlemler kültürümüzün yaşam biçimi, örf, adet gibi birçok özelliğini de yansıtmaktadır.

Tel kırma (Bartın işi), genellikle ipliği sayılabilen kumaşlar üzerine, kırma tel iğnesi ve yassı tel kullanılarak yapılır. Tel kırma işi yapılırken, tel katlanarak kırıldığından bu adı almıştır. Tel kırma işinin Bartın'da yaygın olarak işlenmesi, gelişmesi ve bu yöreden yayılması sebebiyle işleme tekniğine Bartın işi adı verildiği anlaşılmaktadır (Korkusuz, 1971: 311).

Tel kırma iğne tekniği, "+" (artı) şeklinde ve "X" (çarpı) şeklinde tül, tülbent, mermerşahi, krep, el dokuması vb. iplikleri sayılabilen veya tafta, saten gibi iplikleri sayılamayan kumaşlara işlenir. İşlemler geçmişte olduğu gibi günümüzde giyim ve ev eşyaları süslemelerinde uygulanmaktadır (Özcan, 1994: 222).

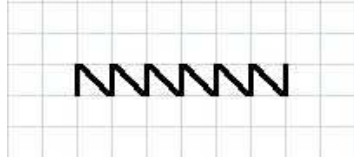
Çizim No:1 Tel kırma "+ puan"

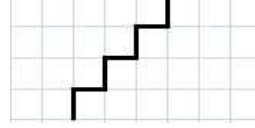
Çizim No:2 Tel kırma "x puan"

Tel kırma iğne tekniği ile motifler işlenmekle birlikte Türk işi, hesap işi gibi geleneksel Türk işlemlerinde motiflerin çevresini süslemek ve zenginleştirmek amacıyla da kullanılmıştır (Barışta, 1997: 133). Geçmişte hesap işi ve tel kırma iğne tekniklerinin birlikte uygulandığı örnekler günümüze kadar ulaşmıştır.

Tersi ile yüzü aynı görünüşte olan ve iplik sayılarak yapılan, düz hesap iğnesi, verev hesap iğnesi, antika, çiğerdeldi, susma, gözeme gibi iğne teknikleri bulunan, geleneksel Türk işlemlerinden olan işleme tekniğine hesap işi denir (Sain, 1975: 10).

Çizim No:3 Düz hesap iğnesi

Çizim No:4 Verev hesap iğnesi

İncelenen kaynaklardan Amasra Müzesi'nde bulunan tel kırma (Bartın işi) ve hesap işi işlemleri ile ilgili bilimsel yayınların yeterli olmadığı anlaşılmıştır. Kültürel değerlerin unutulmaması amacıyla Amasra Müzesi'ndeki işlemler arasında bulunan tel kırma ve hesap işi işlemeli ürünlerin tür, teknik, kullanılan gereçler, renk, bezeme konuları ve kompozisyon özelliklerini incelemek, bu işlemlerin geleneksel özelliklerini belgelemek ve işlemlerin özelliklerinden yararlanarak günümüz ihtiyaçları doğrultusunda yeni ürün tasarımlarına kaynak oluşturmasını sağlamak amacıyla ele alınmıştır.

2. MATERYAL VE METOT

Araştırma materyalini, Amasra Müzesi'nde bulunan 30 adet işlemeli peşkir, 9 adet işlemeli yatak çarşafı kenarı, 5 adet işlemeli uçkur, 5 adet işlemeli yastık örtüsü ve 2 adet işlemeli yorgan ağzı olmak üzere toplam 50 adet tel kırma ve hesap işi ve konu ile ilgili literatürden elde edilen bilgiler oluşturmuştur.

İşlemeli ürünlerin genel ve detay fotoğrafları çekilmiş, ürünlerin özelliklerini belirlemek amacı ile veri toplamaya yönelik bilgi formu araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Bilgi formlarından elde edilen verilerden tel kırma ve hesap işi işlemeli ürünlerin tür, teknik, kullanılan gereçler, renk, bezeme konuları ve kompozisyon özellikleri belirlenmiş ve % değerleri hesaplanmış, tablolar halinde araştırma bulguları ve yorumlar bölümünde verilmiştir. Hesap işi ve tel kırma tekniklerine uygun olarak işlemlerin motifleri bilgisayar ortamında çizilmiş ve işlemlerin desen çizimleri bilgi formu arkasında yer almıştır.

3. ARAŞTIRMA BULGULARI VE YORUMLAR

3.1.Tel Kırma (Bartın İşi) ve Hesap İşi İşlemeli Ürünlere Ait Bilgi Formlarından Örnekler

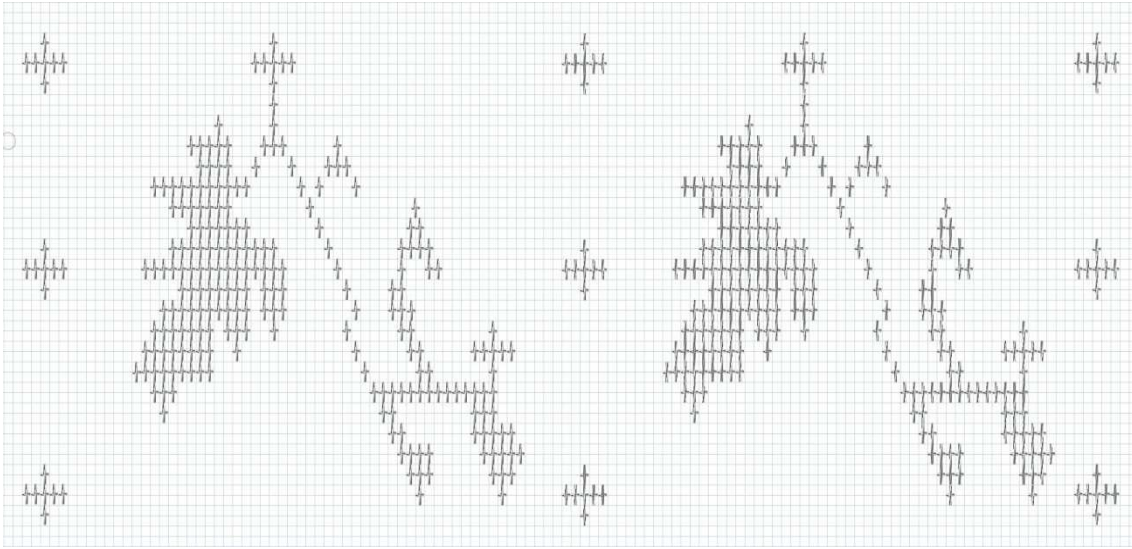
Amasra Müzesi'nde bulunan ve araştırma kapsamına alınan tel kırma ve hesap işi işlemeli ürünlerin tür, teknik, kullanılan iplikler, renk, bezeme konuları ve kompozisyon özelliklerini belirlemek amacıyla hazırlanan bilgi formları ve desen çizimlerinden örnekler sunulmuştur.

BİLGİ FORMU 1

Fotoğraf No: 1 Peşkir (Amasra Müzesi)

Fotoğraf No	: 1
Çizim No	: 5
Envanter No	: 195
Müze Geliş Tarihi	: 14.02.1968
Ürün Türü	: Peşkir
Bugünkü Durumu	: Sağlam
Ürünün Boyutları	: 38 cm x 96 cm
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: El dokuması
İşlemede	: Yassı tel
Kenar Temizlemede	: Çözümlü ipliği
Kullanılan Teknikler	
Zeminde	: Bezayağı dokuma
İşlemede	: Tel kırma; (+) artı puan
Kenar Temizlemede	: Saçak bırakma
Kullanılan Renkler	
Zeminde	: Krem,
İşlemede	: Gümüş beyazı
Kenar Temizlemede	: Krem
Kullanılan Bezeme Konuları	
Bitkisel Bezeme	: Yaprak, dal
Kompozisyon Özellikleri	: Dikdörtgen biçimli peşkirin karşılıklı iki kısa kenarına yaprak ve daldan oluşan motif düzgün sıralı olarak yerleştirilmiştir.

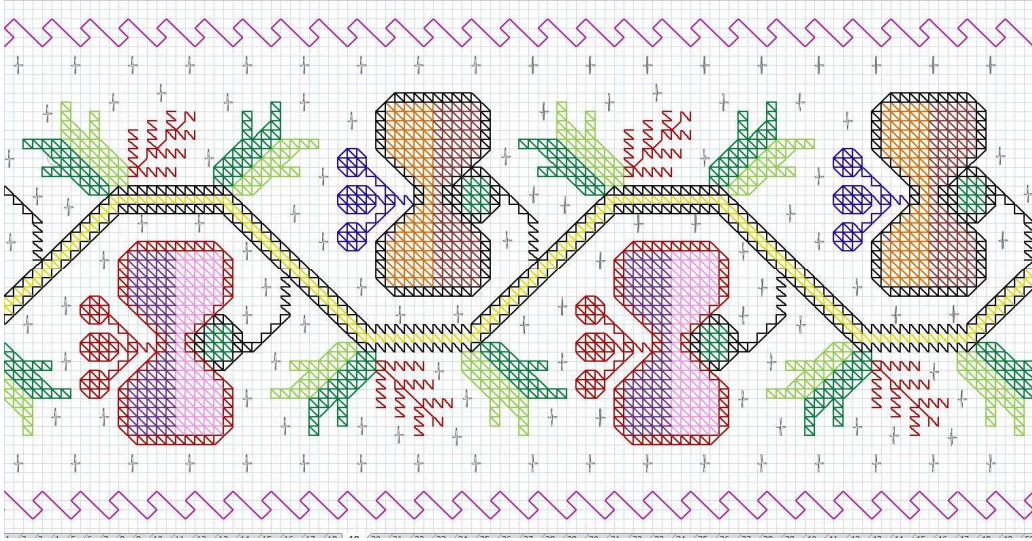

Çizim No: 1

Fotoğraf No: 2 Peşkir (Amasra Müzesi)

Örnek No	: 2
Fotoğraf No	: 2
Çizim No	: 6
Envanter No	: 190
Müze Geliş Tarihi	: 14.02.1968
Ürün Türü	: Peşkir
Bugünkü Durumu	: Sağlam
Ürünün Boyutları	: 37,5 cm x 102 cm
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: El dokuması
İşlemede	: Yassı tel, pamuk iplik, sim
Kenar Temizlemede	: Çözümlü ipliği
Kullanılan Teknikler	
Zeminde	: Bez ayağı dokuma
İşlemede	: Hesap işi; düz hesap iğnesi, verev hesap iğnesi, gözenmiş verev hesap iğnesi, verev sarma, gözeme Tel kırma; (+) artı puan
Kenar Temizlemede	: Saçak bırakma
Kullanılan Renkler	
Zeminde	: Krem, beyaz
İşlemede	: Kırmızı, nar çiçeği, yeşil, yağ yeşili, mavi, mor, siyah, pembe, bordo, altın sarısı, gümüş beyazı
Kenar Temizlemede	: Krem
Kullanılan Bezeme Konuları	
Bitkisel Bezeme	: Çiçek, yaprak, dal
Kompozisyon Özellikleri	: Dikdörtgen biçimli peşkirin kısa kenarlarında ince bir su, suyun hemen üzerinde kıvrımlı dal bulunmaktadır. Dal arasında çiçekler ve dalın üzerinde yapraklar bağlantılı sıralamalı motif tekrarı ile işlenmiştir.

Çizim No: 6

BİLGİ FORMU 3

Fotoğraf No: 3 Peşkir (Amasra Müzesi)

Örnek No	: 3
Fotoğraf No	: 3
Çizim No	: 7
Envanter No	: 263
Müzeye Geliş Tarihi	: 25.02.1972
Ürün Türü	: Peşkir
Bugünkü Durumu	: Sandık lekeli
Ürünün Boyutları	: 46 cm x 134 cm
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: El dokuması
İşlemede	: Yassı tel, pamuk iplik, sim
Kenar Temizlemede	: Çözümlü ipliği
Kullanılan Teknikler	
Zeminde	: Bezayağı dokuma
İşlemede	: Hesap işi; düz hesap iğnesi, verev hesap iğnesi, gözenmiş verev hesap iğnesi, muşabak, çiğerdeldi, antika, verev sarma, sarma

Kenar Temizlemede
Kullanılan Renkler
Zeminde
İşlemede

Tel kırma; (+) artı puan
: Saçak bırakma

Kenar Temizlemede
Kullanılan Bezeme Konuları
Bitkisel Bezeme
Geometrik Bezeme
Nesneli Bezeme
Kompozisyon Özellikleri

: Krem, beyaz
: Kırmızı, koyu yeşil, yeşil, mavi, eflatun, siyah,
pembe, turuncu, altın sarısı, gümüş beyazı
: Krem

: Çiçek, yaprak, dal, ağaç

: Kare, dikdörtgen

: Saksı

: Dikdörtgen biçimli peşkirin kısa kenarlarına ince su ve üzerinde dikdörtgen form içerisinde kıvrımlı dallar bulunmaktadır. Bu dalların arasına saksı içerisinde çiçekler ve yapraklar düzgün sıralamalı olarak yerleştirilmiştir. Bu formun üzerinde bordür ve üzerinde kıvrımlar dallar arasına çiçekler, yapraklar ve kalp şeklinde yaprak motifleri bağlantılı sıralamalı ile tekrar edilmiştir.

Çizim No:7

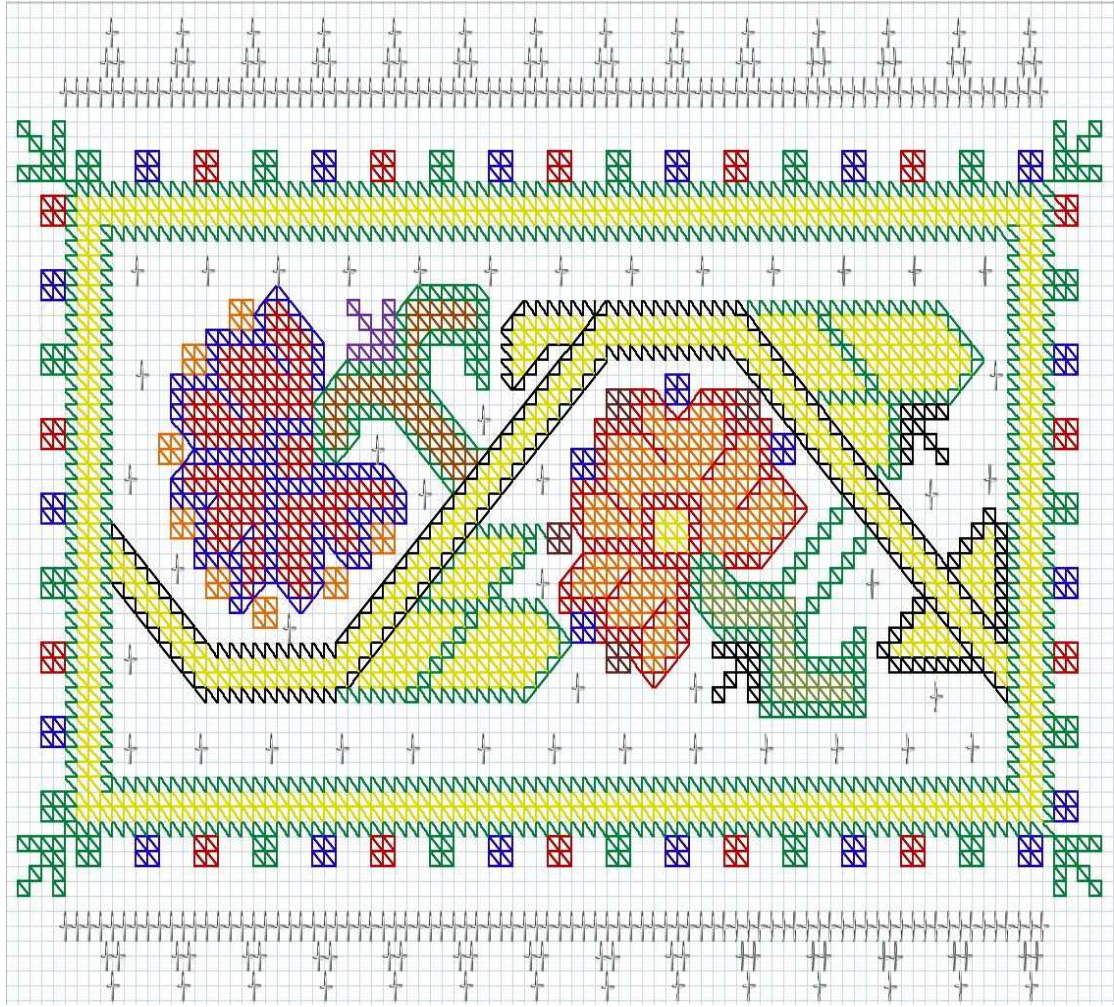
BİLGİ FORMU

4

Fotoğraf No: 4 Yatak çarşafı kenarı (Amasra Müzesi)

Örnek No	: 4
Fotoğraf No	: 4
Çizim No	: 8
Envanter No	: 233
Tarihi	: 05.06.1968
Ürün türü	: Yatak çarşafı kenarı
Bugünkü Durumu	: Sağlam
Ürünün Boyutları	: 13 cm x 186 cm
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: El dokuması
İşlemede	: Yassı tel, pamuk iplik, sim
Kenar Temizlemede	: Pamuklu dantel iplik
Kullanılan Teknikler	
Zeminde	: Bez ayağı dokuma
İşlemede	: Hesap iş; düz hesap iğnesi, verev hesap iğnesi, muşabak, ciğerdeldi, gözeme, verev sarma Tel kırma; (+) artı puan
Kenar Temizlemede	: Tığ danteli
Kullanılan Renkler	
Zeminde	: Krem
İşlemede	: Kırmızı, bordo, mavi, mürdüm, siyah, açık ve koyu yeşil, altın sarısı, gümüş beyazı
Kenar Temizlemede	: Krem
Kullanılan Bezeme Konuları	
Bitkisel Bezeme	: Çiçek, yaprak, dal
Geometrik Bezeme	: Dikdörtgen
Kompozisyon Özellikleri	: Dikdörtgen formun uzun kenarlarına ince çizgi şeklinde su işlenmiştir. Suyun hemen üzerinde kıvrımlı dallar oluşturulmuş aralarına da çiçek ve yapraklardan oluşan desen bağlantılı sıralamalı olarak yerleştirilmiştir.

Çizim No: 8

3.1.Tel Kırma (Bartın İşi) ve Hesap İşi İşlemeli Ürünlerin Özellikleri

3.1.1.Tel Kırma ve Hesap İşi İşlemeli Ürün Türleri

Amasra Müzesi'nde yer alan ve araştırma kapsamına alınan tel kırma ve hesap işi işlemeli ürünlerin kullanım yerine ait bilgiler değerlendirilmiş ve sonuçlar Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. incelendiğinde tel kırma ve hesap işi işlemeli ürün türlerinden % 60'nın peşkir, % 18'nin yatak çarşafı kenarı, % 10'nun uçkur ve yastık örtüsü, % 2'sinin ise yorgan ağzı olduğu görülmektedir.

Elde edilen bu verilere göre işleme türleri incelendiğinde tel kırma ve hesap işi tekniklerinin her ikisinin de çoğunlukla ürün türü olarak peşkirlerde uygulandığı anlaşılmaktadır.

Amasra Müzesi'nde yer alan ve araştırma kapsamına alınan tel kırma ve hesap işi işlemeli örneklerin dokuma özelliklerine ilişkin bilgi formundan elde edilen bilgilere göre ürünlerin tamamında el dokumalarının kullanıldığı belirlenmiştir. Dokumalarda en çok krem renk olduğu ve üzerinde beyaz renkli çizgilerin kullanıldığı göze çarpmaktadır. Tütün rengi, kırmızı, lacivert ve bordo renklerin de aralıklı çizgiler şeklinde kullanıldığı görülmüştür.

Tablo 1. Tel Kırma ve Hesap İşi İşlemeli Ürün Türleri

Ürün Türleri	Hesap İşi		Tel Kırma İşi		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Peşkir	28	56	2	4	30	60
Yatak Çarşafı Kenarı	8	16	1	2	9	18
Uçkur	5	10	-	-	5	10
Yastık Örtüsü	4	8	1	2	5	10
Yorgan Ağzı	1	2	-	-	1	2
Toplam	46	92	4	8	50	100

3.2. Tel Kırma ve Hesap İşi Ürünlerde Uygulanan İşleme Teknikleri

Amasra Müzesi'nde yer alan ve araştırma kapsamına alınan tel kırma ve hesap işi işlemeli örnekler için bilgi formlarından elde edilen ürünlerin işleme teknikleri ile ilgili bilgiler değerlendirilmiş ve sonuçlar Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Tel Kırma ve Hesap İşi İşlemlerde Uygulanan İşleme Teknikleri

Teknikler	İşlemeli Ürünler	
	n	%
Tel Kırma	49	98
Düz Hesap İğnesi	41	82
Verev Hesap İğnesi	40	80
Gözenmiş Verev Hesap İğnesi	33	66
Verev Sarma	31	62
Muşabak	17	34
Çiğerdeldi	15	30
Antika	15	30
Karşılaşmış Verev Hesap İğnesi	12	24
Gözeme	12	24
Sarma	4	8
Tel Sarma	3	6
Kesme Ajur	1	2
Susma	1	2

*Birden fazla şık işaretlendiği için toplam alınmamıştır.

Tablo 2 incelendiğinde ürünlerin işlemlerinde % 98 oranında tel kırma, % 82 oranında düz hesap iğnesi, % 80 oranında verev hesap iğnesi, % 66 oranında gözenmiş verev hesap iğnesi, % 62 oranında verev sarma, % 34 oranında müşabak, % 30 oranında çiğerdeldi ve % 30 oranında antika, % 24 oranlarında karşılaşmış verev hesap iğnesi ve gözeme, % 8 oranında sarma, % 6 oranında tel sarma, % 2 oranlarında kesme ajur ve susma tekniğinin kullanıldığı görülmektedir.

3.3. Tel Kırma ve Hesap İşi İşlemlerde Kullanılan İplikler

Amasra Müzesi'nde yer alan tel kırma ve hesap işi işlemeli örneklerde kullanılan iplik özelliklerine ilişkin yapılan incelemelerden elde edilen veriler Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Tel Kırma ve Hesap İşi İşlemlerde Kullanılan İplikler

Kullanılan İplikler	İşlemeli Ürünler	
	n	%
Yassı tel	48	96
Pamuklu İplik	31	62
Sim	28	56
Yün İplik	15	30

*Birden fazla şık işaretlendiği için toplam alınmamıştır.

Tablo 3 incelendiğinde tel kırma ve hesap işi işlemlerde, % 96'sında yassı tel, % 62'sinde pamuklu iplik, % 60'ında sim, % 30'unda yün iplik kullanıldığı anlaşılmaktadır.

3.4. Tel Kırma ve Hesap İşi İşlemeli Ürünlerde Kullanılan Renkler

Amasra Müzesi'nde yer alan ve araştırma kapsamına alınan tel kırma ve hesap işi işlemeli ürünlere ait bilgi formlarından elde edilen ürünlerin işlemlerinde kullanılan renkler ile ilgili bilgiler değerlendirilmiş ve sonuçlar Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Tel Kıрма ve Hesap İşı İşlemelerde Kullanılan Renkler

Kullanılan Renkler	İşlemeli Ürünler	
	n	%
Gümüş Beyazı	48	96
Siyah	38	76
Altın Sarısı	35	70
Kırmızı	35	70
Mavi	28	56
Turuncu	24	48
Yeşil	22	44
Koyu Yeşil	21	42
Pembe	20	40
Mürdüm	17	34
Mor	17	34
Açık yeşil	13	26
Bordo	12	24
Yağ Yeşili	9	18
Gri mavi	8	16
Eflatun	7	14
Kahverengi	6	12
Lacivert	5	10
Açık mavi	5	10
Narçiceđi	5	10
Sarı	5	10
Krem	5	10
Açık pembe	4	8
Gül Kuruşu	4	8
Koyu mavi	2	4
Gri	2	4
Leylak	2	4
Koyu pembe	1	2
Küf yeşili	1	2

*Birden fazla şık işaretlendiği için toplam alınmamıştır.

Tablo 4. incelendiğinde işlemlerde % 96 oranında gümüş beyazı tel, % 76 oranında siyah, % 70 oranlarında altın sarısı ve kırmızı, % 56 oranında mavi, % 48 oranında turuncu, % 44 oranında yeşil, % 42 oranında koyu yeşil, % 40 oranında pembe, % 34 oranlarında mor ve mürdüm, % 26 oranında açık yeşil, % 24 oranında bordo, % 18 oranında yağ yeşili, % 16 oranında gri mavi, % 14 oranında eflatun, % 12 oranında kahverengi, % 10 oranlarında lacivert,, açık mavi, narçiceği, sarı ve krem, % 8 oranlarında gül kuruşu ve açık pembe, % 4 oranlarında koyu mavi, gri, ve leylak, % 2 oranında koyu pembe ve küf yeşili renklerinin kullanıldığı anlaşılmaktadır.

3.5. Tel Kıрма ve Hesap İşı İşlemelerde Bezeme Konuları

Amasra Müzesi'nde yer alan ve araştırma kapsamına alınan tel kıрма ve hesap işi işlemlerde kullanılan bezeme konuları ile ilgili bilgiler değerlendirilmiş ve sonuçları Tablo 5' de sunulmuştur.

Tablo 5. Tel kıрма ve Hesap İşı İşlemelerin Bezeme Konuları

Bezeme Konuları	İşlemeli Ürünler	
	n	%
Bitkisel- Geometrik bezeme	25	50
Bitkisel bezeme	18	36

Bitkisel-Geometrik-Nesneli bezeme	2	4
Geometrik bezeme	1	2
Geometrik-Nesneli bezeme	1	2
Bitkisel-Nesneli bezeme	1	2
Figürlü-Nesneli bezeme	1	2
Bitkisel-Geometrik-Figürlü bezeme	1	2
Toplam	50	100

Tablo 5'te incelendiğinde tel kırma ve hesap işi işlemlerin % 50'sinde bitkisel- geometrik bezeme, % 36'sında bitkisel bezeme, % 4'ünde bitkisel-geometrik ve nesneli bezeme,% 2'sinde geometrik bezeme, % 2'sinde geometrik-nesneli bezeme, % 2'sinde bitkisel-nesneli bezeme, % 2'sinde figürlü ve nesneli bezeme, % 2'sinde bitkisel-geometrik-figürlü bezemeden oluştuğu görülmektedir.

3.6. Tel Kırma ve Hesap İşi İşlemlerin Kompozisyon Özellikleri

Amasra Müzesi'nde yer alan ve araştırma kapsamına alınan tel kırma ve hesap işi işlemeli ürünlerde kullanılan kompozisyon özellikleri ile ilgili bilgiler değerlendirilmiş ve sonuçları Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6.Tel kırma ve Hesap işi İşlemlerin Kompozisyon Özellikleri

Kompozisyon Özellikleri	İşlemeli ürünler	
	n	%
Düzenli sıralamalı motifler	27	54
Bağlantılı sıralamalı motifler	13	26
Düzenli-Bağlantılı sıralamalı motifler	10	20
Toplam	50	100

Tablo 6 incelendiğinde işlemlerde kompozisyon özellikleri, % 54'ü düzenli sıralamalı motifler, % 26'sı bağlantılı sıralamalı motifler, % 10'u ise düzenli ve bağlantılı sıralamalı motifler şeklinde düzenlenmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Amasra Müzesi'nde bulunan ve araştırma kapsamına alınan tel kırma (Bartın işi) ve hesap işi işlemeli ürünlerin kullanım yeri, işleme teknikleri, kullanılan iplikler, renk, bezeme konuları ve kompozisyon özellikleri incelenmiştir. Tel kırma ve hesap işi işlemeli ürünlerin peşkir, yatak çarşafı kenarı, uçkur, yastık örtüsü ve yorgan ağzı olarak kullanıldığı görülmüştür. Ürünlerin el dokumalarından hazırlandığı gözlemlenmiştir.

Araştırma da işlemlerin genelinde tel kırma ve sırasıyla düz hesap iğnesi, verev hesap iğnesi, gözenmiş verev hesap iğnesi, verev sarma, çiğerdeldi ve antika, karşılaşmış verev hesap iğnesi, gözeme, muşabak, tel sarma, kesme ajur ve sarma tekniklerinin uygulandığı tespit edilmiştir.

İşlemlerde yassı tel, pamuk iplik, sim ve yün iplik kullanıldığı; gümüş beyazı, siyah, altın sarısı, kırmızı, mavi, turuncu, yeşil ve yeşilin tonları, pembe, mor, mürdüm, bordo, gri mavi, eflatun renklerinin yoğun kullanıldığı, . İşlemler içerisinde sarı, narçiçeği açık mavi, lacivert, krem, gülkurusu, pembe ve tonları, gri, koyu mavi, leylak, koyu pembe ve küf yeşili renklerinin ise az kullanıldığı gözlemlenmektedir.

İşlemler de en çok bitkisel bezeme ve geometrik bezemenin yer aldığı, nesneli ve figürlü bezemelerinde bulunduğu, işlemlerdeki motiflerin düzenli sıralamalı ve bağlantılı sıralamalı motif tekrardan oluştuğu saptanmıştır.

Araştırma bulgularına dayalı olarak aşağıda öneriler sunulmuştur:

Turizm açısından önemli bir yöre olan Bartın İli Amasra Müzesinde bulunan tel kırma ve hesap işi işlemlerin renk, motif özelliklerinden yararlanılarak turistik ürün tasarımı örnek çalışmaları geliştirilmeli ve üretime yönelik eğitim amaçlı desteklenmelidir.

Geleneksel kültürümüzde önemli yeri olan tel kırma ve hesap işi işlemeli peşkir, uçkur, çevre vb. ürünlere günümüz kullanım alanlarında yer verilebilir.

Tel kırma ve hesap işi işlemeli ürünler belgelendirilerek, kültürel mirası yaşatmak ve yaygınlaştırmak amacıyla katalog yayınları oluşturulabilir.

Amasra yöresinin işlemler konusunda sahip olduğu bu zengin kültür geleneksel özellikleri ile kültür turizminde tanıtılabilir.

KAYNAKÇA

- ALPASLAN,A. Sabiha (1981). *Tasarım Mesleki Resim*, İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- BARIŞTA, H. Örcün (1997). *Türk İşlemelerinden Teknikler*, Ankara: Gazi Üniversitesi Mesleki Yaygın Eğitim Fakültesi Yayınları.
- GERÇEK, Ferruh (1999). *Türk Müzeciliği*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- ÖZCAN, Fatma (1994). *Türk Nakışları Öğretim Yaprakları*, Ankara: Önder Mat. Ltd. Şt.
- SAİN, Bilge (1975). *Nakış*, Ankara:Mektupla Yüksek Öğretim Merkezi, Pan Matbaacılık.
- KORKUSUZ, Süheyla (1992). *Nakış Temel Bilgileri Tekniği Uygulamaları ve Örnekleri*, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- SÜRÜR, Ayten (1976). *Türk İşleme Sanatı*, İstanbul: AK Yayınları,
- <<http://www.bartın.gov.tr/kultur-turizm>>, Erişim Tarihi:15 Ekim 2014
- <<http://www.kultur.gov.tr/>>, Erişim Tarihi:15 Ekim 2014